

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

Troms fylkeskommune
Postboks 6600
9296 Tromsø

10. august 2012

Høringsuttalelse til regional planstrategi for Troms 2012 - 2015

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at Troms fylkeskommune har sin regionale planstrategi til offentlig høring og ønsker å komme med innspill.

FNF Troms ga innspill til regional planstrategi og kunnskapsgrunnlaget for Troms i oktober 2011. Kunnskapsgrunnlaget ble behandlet i fylkestinget i desember 2011 og skal sammen med nasjonale forventninger legge grunnlaget for prioriteringene i den regionale planstrategien. FNF Troms ser at hovedvekten av våre innspill er ivaretatt i kunnskapsgrunnlaget, noe vi synes er meget positivt. Flere av momentene finner vi også igjen i planstrategien. Vi ønsker igjen å benytte anledningen til å komme med innspill som vi mener vil kunne styrke strategien ytterligere.

Oppsummering

FNF Troms anbefaler at:

- friluftslivets plass i forebyggende og helsefremmende arbeid styrkes vesentlig. De økonomiske virkemidlene er i dag ikke tilpasset målene om å øke andelen fysisk aktive og samtidig redusere sosiale ulikheter. Regional planstrategi gir en utmerket anledning til å sette større fokus på friluftslivets betydelige rolle i folkehelsearbeidet.
- ”helse i hver en plan” må komme tydeligere fram.
- det utarbeides en felles plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser i Troms.
- det utarbeides regionale- og kommunale sti- og løypeplaner i Troms.
- folkehelse bør inngå i *regional transportplan for Troms* sine overordnede mål, og tiltak for gåing, sykling og kollektivtransport bør prioriteres.
- det utarbeides en regional plan for verdifulle landskap, friluftsområder og kulturminner som ligger til grunn for en helhetlig vurdering av blant annet kraftutbyggingen i fylket.
- en eventuell *regional plan for vind- og vannkraftverk* er avhengig av et solid kunnskapsgrunnlag for å kunne fungere etter hensikten, behovet for ny kraftutbygging bør utredes og tiltak innen energisparing og –effektivisering bør vektlegges tyngst i tiden fremover.

Folkehelse

FNF Troms synes det er positivt at folkehelse får stor oppmerksomhet i den regionale planstrategien og at det skal utarbeides en regional plan for folkehelse. Vi ser også verdien av at planen går fram til 2025, slik at en får et godt og langsiktig perspektiv på hvordan man kan bygge god helse i fylket. Tidsperspektivet er viktig da det er de forebyggende tiltakene som burde ha

FNF Troms, Fylkeshuset, Pb. 6105, 9291 Tromsø
Tlf: 776 42131 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for natur- og friluftorganisasjoner i Troms og representerer over 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening.

hovedfokus for å oppnå god helsetilstand i hele Troms. Nettopp viktigheten av forebyggende tiltak, i samsvar med samhandlingsreformens mål, kunne med fordel konkretiseres enda sterkere i planstrategien.

FNF Troms er fornøyd med at det trekkes fram at folkehelsearbeidet er tverrsektorielt. Dette er etter vår mening et av de viktigste poengene i planstrategien. Folkehelseperspektivet må gå som en rød tråd gjennom alle planer og sektorer om en skal lykkes i å få en friskere befolkning. God helse skapes i skjæringspunktet mellom enkeltindividets frie valg og samfunnets innsats for å tilrettelegge slik at de sunne og helsefremmende valgene blir de enkle og naturlige. Det er positivt at det lages en egen folkehelseplan som legger føringer for et slikt tverrsektorielt og målrettet folkehelsearbeid. Alle delplaner, temaplaner osv bør omtale folkehelseperspektivet og hvordan dette kan ivaretas i den enkelte plan. Likevel savner FNF Troms at folkehelse trekkes fram som konkrete og overordnede mål i flere av planene som presenteres i den regionale planstrategien. Særlig tenker vi på regional transportplan for Troms, regional plan for vind- og vannkraftverk og strategi for reiseliv. FNF Troms vil anbefale at når større tiltak og reguleringer planlegges, må det være en hovedregel at det skal kreves og gjennomføres helsekonsekvensutredning av tiltaket/reguleringen.

I kunnskapsgrunnlaget kommer det fram at de viktigste folkehelseutfordringene i Troms er knyttet til sosial ulikhet og at livsstilssykdommer er en stor utfordring. FNF Troms er klar over at årsakene sammensatte og at det er mange faktorer som påvirker helsetilstanden vår. Blant de viktigste elementene for god folkehelse ønsker vi likevel å trekke fram sosial kapital (inkludering, nettverk, tillit) og fysisk aktivitet, særlig kombinert med naturopplevelser.

FNF Troms ønsker å understreke friluftslivets betydning for folkehelse og håper dette vil bli ytterligere vektlagt i planstrategien. Friluftsliv er landets største enkeltkilde til fysisk aktivitet og 90 % av Norges befolkning deltar i løpet av året. Friluftsliv er førstevalget for de som ønsker å komme i form, de innaktives foretrukne aktivitet, har lave investeringskostnader, er lavterskel og sosialt utjevne. Friluftslivet favner bredt og fanger ofte opp de som detter utenfor konkurransebasert aktivitet, samt er en aktivitet hvor nettverk dannes og styrkes. Friluftsliv har dokumentert positiv effekt på fysisk og psykisk helse, og flere forskningsrapporter viser at naturopplevelser kombinert med fysisk aktivitet er blant de viktigste faktorene for vår totale helsetilstand. FNF Troms mener friluftsliv bør inn som et konkret punkt i regional plan for folkehelse.

FNF Troms ønsker å poengtere at det er det offentlige som har hovedansvaret for hvordan man møter folkehelseutfordringene. Det er nødvendig med helhetstenkning, kunnskap og effektive økonomiske virkemidler. Viktige ansvarsområder er tilbud om aktiviteter for de som trenger det mest og tilgjengelig infrastruktur gjennom arealforvaltning - systematisk satsing på fysiske anlegg og løyper, samt informasjon. En avgjørende suksessfaktor for å oppnå ønskede mål er bred samhandling og dialog – de frivillige står klare for å bidra gjennom sine aktiviteter, kunnskaper og erfaringer og håper rammene blir lagt til rette.

Fysisk aktivitet og naturopplevelser

FNF Troms er kjent med at det finnes mange ulike måter å dele opp planene hva gjelder fysisk aktivitet, idrett, friluftsliv, natur og kultur i de ulike fylkeskommunene i landet. I denne planstrategien er det forelått å dele temaene opp i to planer: 4.3 Regional plan for idrett og anlegg for idrett og fysisk aktivitet og 4.4 Regional plan for friluftsliv, vilt og innlandsfisk. FNF Troms ser at de to planene har de samme nasjonale forventningene å ta hensyn til og stiller seg spørrende til om en todeling i dette tilfellet er den mest virkningsfulle måten å planlegge på.

Fysisk aktivitet er som kjent mye mer enn idrett, og kombinert med naturopplevelser er det friluftsliv. Vi er derfor spørrende til å skulle skille idrett, friluftsliv og anlegg i ulike planer. FNF Troms vil presisere at turstier/turløyper er den anleggstypen den norske befolkningen bruker mest. Dette er langt hyppigere brukt enn for eksempel helsestudio og idrettshaller. Begge deler er selvfølgelig viktig, men aktivitetsformene med størst potensial til å øke aktivitetsnivået blir i dag gitt lavest prioritet. De økonomiske virkemidlene er i dag ikke tilpasset målene om å øke andelen fysisk aktive og samtidig redusere sosiale ulikheter. Dersom anlegg skal ligge under regional plan for idrett, og ikke en felles plan for fysisk aktivitet, ser vi at det kan bli enda vanskeligere å finne en god balanse for hvordan de offentlige virkemidlene burde benyttes.

FNF Troms anbefaler at det utarbeides en felles regional plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser som inkluderer både idrett og friluftsliv i samme plan. Denne vil også da inkludere anlegg til nettopp disse to formål. Den bør også kunne omfavne forvaltningen av vilt og innlandsfisk, eventuelt at disse temaene får en egen plan. Regional plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser bør ha et klart overordnet helseformål og legge konkrete målsetninger for bruk av tilskuddsmidler og satsing på infrastruktur som fremmer fysisk aktivitet og utjevner sosiale helseforskjeller.

FNF Troms mener en økt satsing på friluftsliv og på sti- og løypeplan er et viktig steg i riktig retning og håper kommunene vil trekke fram dette i sine kommunale planstrategier. FNF Troms har oppfordret til dette. FNF Troms oppfordrer også Troms fylkeskommune til å prioritere slike anlegg (stier og turløyper) i sin behandling av spillemiddelsøknader. I den sammenheng er det viktig at Troms fylkeskommune informerer kommuner og frivillige organisasjoner om tilskuddsordninger knyttet til tilrettelegging for friluftaktiviteter og –opplevelser.

FNF Troms synes det er positivt at det trekkes fram at den regionale planen tar sikte på å forebygge inaktivitet ved å satse på friluftsliv og folkehelse i nærmiljøet i befolkningstette områder. Vi synes også det er flott at tilrettelegging, sikring og kartlegging vektlegges. FNF Troms anbefaler Troms fylkeskommune å ytterligere prioritere en satsing på friluftsliv som en sentral strategi for å bedre folkehelsen og levekårene i fylket. Gjennom å gjøre enkle tiltak som stimulerer til økt friluftslivsaktivitet vil kommunene få mye igjen for hver investerte krone. FNF Troms mener et nært samarbeid mellom fylkeskommune, kommune, friluftsråd, reiseliv og frivillige organisasjoner er nødvendig for sammen å kunne løfte friluftslivet i fylket. Vi setter stor pris på å bli invitert til dialogmøte med fylkeskommunen og friluftsrådene 28. september. Dialog er viktig og vi håper å kunne bli inkludert i tidlig fase i denne typen planarbeid, som en naturlig samarbeidspartner, i tiden framover.

FNF Troms mener følgende strategier og tiltak vil være viktige for å bedre folkehelsen og livskvaliteten i fylket:

Tilrettelegging for friluftsliv og uteaktivitet i barnehage og skole

FNF Troms mener at et av de viktigste forebyggende tiltakene en kan iverksette for bedret folkehelse er å gjennomføre gode tiltak rettet mot barn og unge. Kommunens skoler og barnehager må i størst mulig grad settes i stand til å ha et høyt og kunnskapsbasert fokus på fysisk aktivitet/friluftsliv og sunt kosthold. Områdene rundt skoler og barnehager bør sikres og evt. tilrettelegges, slik at ungene er mest mulig aktive både på dagtid og i fritiden.

FNF Troms mener at kommunen også bør satse mer aktivt på aktivitet i uteområder under læringsprosessen i barnehager og skoler. Gode, eksisterende tiltak er for eksempel "Den naturlige skolesekken" eller "Læring i friluft". Hovedmålet til sistnevnte er *mer og bedre uteaktivitet i barnehage, grunnskole og SFO*. "Læring i friluft" forener læringsmål, fysisk aktivitet,

naturopplevelser og sosialt miljø på en effektiv måte. Et godt forankret pedagogisk innhold når en er ute, og uteaktivitet som relateres til lærerplanen i Kunnskapsløftet og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, er verdifulle og langsiktige folkehelse tiltak.

Sti- og løypeplaner

FNF Troms anbefaler at det utarbeides regionale og kommunale sti- og løypeplaner. Disse skal sikre forvaltningen av eksisterende turløyper, kartlegge behovet for nye løyper og sørge for etablering av nye løyper. I tillegg skal planen bidra til å legge til rette for aktiv transport (til fots eller pr. sykkel) mellom bosted, grønt områder, skoler osv. Behovet for slike helhetlige planer er stort i Troms. Det finnes per i dag ingen slike planer.

I utarbeidingen av sti- og løypeplaner er det viktig med et bredt og godt samarbeid, samt en helhetstankegang. Parter som burde involveres er fylkeskommunene, kommunene, friluftsrådene, reiseliv og frivillige organisasjoner. I de regionene hvor det er friluftsråd burde disse få et særlig ansvar. Det offentlige må ha hovedansvaret for planene og gjennomføringen, men selvfølgelig i dialog med de frivillige. De frivillige kan igjen bidra verdifullt til ”spleiselaget” ved å fungere som løypevaktmestere hvor en kan fordele hvilke løyper ulike lag og foreninger ønsker å ha ansvar for. Viktige bidrag kan være merking og skjøtsel. Løyper og ”grønn infrastruktur” nær hvor folk bor blir særlig viktig.

FNF Troms har allerede presisert at turstier/turløyper er den anleggstypen den norske befolkningen bruker mest og at det er et svært effektivt folkehelse tiltak. FNF Troms mener en økt satsing på sti- og løypeplaner er et meget viktig virkemiddel for folkehelse og trivsel og håper fylkeskommunen vil vektlegge dette i regional planstrategi. FNF Troms oppfordrer også fylkeskommunen til å prioritere slike anlegg (stier og turløyper) i sin behandling av spillemiddelsøknader.

Strategier for fysisk aktivitet i friluft i vinterhalvåret

Fylkeskommunen bør stimulere kommunene til å ha særlige strategier for fysisk aktivitet i friluft i vinterhalvåret. Inaktive grupper trenger særlig stimuli til å komme opp og ut i den kalde og mørke årstiden. Som stikkord kan nevnes: Små isflater ved skoler og boområder, strøsandtiltak for eldre, differensiert tilrettelegging for ulike brukergrupper av skiløyper/lysløyper, parkeringsplasser og brøyting.

Samarbeid med frivillige organisasjoner

Arbeidsformen for folkehelsearbeidet må være sektorovergrepene og også omfatte frivillig sektor. Fylkeskommunen oppfordres til å inkludere frivillige organisasjoner i planprosessene og å ha en aktiv dialog. Fylkeskommunen bør også oppfordre kommunene til å legge til rette for frikjøp av frivillighet også på dagtid. Kommunene bør i større grad ta et mer aktivt ansvar for å aktivisere inaktive grupper, samt innføre rutiner på å koble inaktive grupper opp mot aktivitetstilbudene i de frivillige organisasjonene for en reell og aktiv samhandling. Særlig egnede arenaer for denne koblingsfunksjonen er folkehelsekoordinator, familiesenter/helsestasjon, støttekontaktordningen, frisklivsentral, frivillighetssentral, FYSAK, psykisk helsevern og fysioterapeut.

Sikre friluftsområder for allmennheten

FNF Troms vil understreke viktigheten av å sikre friluftsområder for allmennheten og for framtidige generasjoner. Særlig viktig er nærfriluftsområder og lavterskelområder i nærheten av hvor folk bor. Å sikre grønne korridorer, ”100-meterskoger”, ”by- / landsbyfjell”, barnetråkk osv er essensielt for å tilrettelegge for at folk flest naturlig tar aktive valg i hverdagen. Dersom et grøntområde ligger lenger unna enn 500 meter fra boligen synker aktiviteten med nærmere 60 %.

FNF Troms synes det er positivt at fylkeskommunen påpeker at sikring av viktige områder vil stå sentralt og at det er behov for kartlegging av viktige nærmiljøområder i tettbygde strøk. Vi vil også si at det har vært gjort en god innsats i prosjektet med kartlegging og verdivurdering av

friluftsområder i Troms. Dette er et svært viktig arbeid som gir verdifull informasjon. FNF Troms vil nå oppfordre til en aktiv og kreativ bruk av produktet. Resultatene kan benyttes i arealplanlegging, men også i kobling med reiselivet, regional sti- og løypeplan og tilgjengeliggjøres for folk i kommunen slik at de blir bedre kjent med sine områder og friluftsmuligheter. Dette er informasjon som er altfor verdifull til å havne i en skuff. Vi vil også understreke at videre detaljkartlegginger er en viktig oppfølging i enkelte områder.

Friluftslivsområdene må tilrettelegges og driftes slik at de framstår som attraktive områder til bruk for hele befolkningen. For å møte folkehelseutfordringene trengs det økte økonomiske virkemidler i hele tiltakskjeden: sikring, tilrettelegging, forvaltning og drift, informasjon og aktivitetstiltak.

FNF Troms mener det er viktig at kommunen har minimum et friluftsområde som er tilgjengelig for alle gjennom universell utforming. Vi vil også understreke at "alle" nødvendigvis ikke må ha tilgang på alt. De aller fleste har behov for utfordringer i ulik grad og urørt natur er også en form for tilrettelegging. God, differensiert tilrettelegging må formes gjennom strategisk planlegging.

FNF Troms vil også understreke viktigheten av å ivareta de inngrepsfrie naturområdene som finnes i fylket, samt å satse på vakker og storslagen natur i omdømmebyggingen av Troms.

Møteplasser

Å tilrettelegge for møteplasser i friluft er et effektivt og nyttig virkemiddel for å kombinere fysisk aktivitet, naturopplevelser og sosiale nettverk.

Fra anleggsbygging til aktivitet

I arbeidet med økt fysisk aktivitet bør fylkeskommunen i større grad prioritere enkle, lavterskel aktivitetstilbud som er tilgjengelig for alle, framfor store ressurskrevende idrettsanlegg med høy brukerterskel.

Friluftsråd

FNF Troms anbefaler Troms fylkeskommune å i enda større grad å benytte seg av, og satse på, friluftsrådene i fylket. Disse er utgjør en verdifull ressurs og sitter med uvurderlig kompetanse for å kunne gjennomføre de ønskede strategier for friluftsliv og folkehelse i Troms. Friluftsrådene bidra til mer effektiv utnytting av ressurser, regional prioritering, et kompetansesenter for friluftsliv, utgiftsfordeling mellom kommunene og koordinering av statlige, fylkeskommunale og kommunale midler. De tilrettelegger og stimulerer til aktivitet.

Friluftsrådene er også en naturlig samarbeidspartner for frivillige organisasjoner og i så måte et særlig godt ledd for å knytte band mellom det offentlige og 3.sektor. FNF Troms har et meget godt samarbeid med både Midt-Troms friluftsråd og Ishavskysten friluftsråd. FNF Troms anbefaler Troms fylkeskommune til å satse for å bygge ytterligere opp om disse, samt å stimulere til at flere av Troms sine kommuner enten danner egne friluftsråd eller tilslutter seg eksisterende. En slik satsing vil være avgjørende i tiden framover for å kunne iverksette de tiltak som er nødvendige for å oppnå god folkehelse og for å ivareta natur og friluftsliv for allmennheten.

Regional transportplan for Troms

FNF Troms er positiv til at det skal utarbeides en regional transportplan for Troms. Samferdsel er et virkemiddel for å oppnå gitte samfunns mål, så god og strategisk planlegging innen dette temaet vil kunne gi positive ringvirkninger for hele befolkningen. FNF Troms vil trekke fram et samfunns mål som vi mener samferdselssektoren burde vektlegge i særlig grad – folkehelsen. FNF Troms mener at denne målsetningen må spesifiseres i den regionale planstrategien som en integrert del av regional transportplan under 4.1.

Et av de mest effektive folkehelsegrepene innen samferdselssektoren er en økt satsing på gang- og sykkelveier. Gåing og sykling er miljøvennlig og helsefremmende transport som må fremmes aktivt i en moderne samferdselspolitikk. En friskere befolkning er den beste investeringen for fremtiden og i nasjonale forventninger til planstrategien heter det at *planlegging av sykkel- og gangveier vektlegges*. FNF Troms er positiv til at tiltak for gående og syklende nevnes i planstrategien, men vi mener det må løftes opp. Å la helse inngå i planens overordnede mål vil endre på denne prioriteringen. Dette vil også ivareta samhandlingsreformens mantra om ”helse i hver en plan”.

FNF Troms vil understreke at det er særlig viktig å ha oppmerksomhet mot trygge skoleveier slik at barn og unge kan gå og sykle til skolen, samt å tilrettelegge for sykkelparkeringer. Arbeidet med utbygging av turveger for friluftsliv må ses i sammenheng med anlegging av gang- og sykkelveier for transport. Dersom de rette løsningene velges og utformingen gjøres med høy kvalitet, kan slike strukturer også benyttes til friluftsliv. FNF Troms deltar gjerne i et videre samarbeid. Vi ønsker også å understreke behovet for utfartsparkeringer, samt vedlikehold og brøyting av disse.

Til slutt vil vi nevne at en ytterligere satsing på kollektivtransport er nødvendig. Regional transportplan bør bidra til å fremme kollektivbaserte naturopplevelser, noe som både er god helse- og klimapolitikk, samt også ganger reiselivet.

Regional plan for vind- og vannkraftverk

FNF Troms er positiv til at fylkeskommunen nå ønsker å se helhetlig på vind- og vannkraftutbyggingene som foregår i Troms. Dette er et helt nødvendig grep for å unngå at verdifulle områder mer eller mindre tilfeldig bygges ned. Utbyggingene har så langt vært preget av planløs ”bit-for-bit” utbygging, noe som igjen har resultert i at viktige natur- og friluftsverdier ofte har blitt skadelidende. Det er særlig den store ekspansjonen av småkraftutbygging som gir utfordringer for natur og friluftsliv gjennom at landskap, biologisk mangfold, naturkvaliteter og opplevelsesverdier forringes. Per i dag er 69 konsesjoner innvilget i vannkraftsaker i Troms, og kun 4 avslått.

En mer styrt utvikling av vind- og vannkraftutbyggingene i fylket gjennom helhetlige vurderinger, synes FNF Troms som nevnt er meget positivt. Spørsmålet er hvordan det gjøres og hva en ønsker å oppnå. FNF Troms er kjent med at natur- og friluftsansjoner i andre fylker har delte erfaringer med hvor godt regionale planer for vind- og vannkraftverk fungerer i praksis. I noen fylker fungerer det mer eller mindre etter hensikten og en har gjort vurderinger ut fra et godt kunnskapsgrunnlag. Da kan planen være en styrke. Men vi har også blitt meddelt at planen fort kan bli en ”utbyggerplan” hvor uforsvarlig mange områder åpnes for utbygging og sumvirkninger (samlede belastninger) ikke vurderes i tilstrekkelig grad. Da virker selvfølgelig planen mot sin hensikt, og vi ønsker at fylkeskommunen skal være bevisst på dette.

I innspillet til kunnskapsgrunnlaget poengterte FNF Troms viktigheten av en underliggende regional plan for verdifulle friluftsområder, landskap og kulturminner i Troms som må ligge i bunn når ny kraftutbygging vurderes. Dette er svært viktig for å vite hvilke verdier som eksisterer når en utvikler en regional vind- og vannkraftverkplan. I så måte bør en slik plan gis høy prioritet, og ideelt sett burde den ligge til grunn før en regional plan for vind- og vannkraftverk. Vi mener fylkeskommunen bør satse på en slik plan og at dette må understrekes i regional planstrategi. FNF Troms håper at en eventuell regional plan for vind- og vannkraftverk i Troms vil bli en nyansert og god plan som er forankret i et solid kunnskapsgrunnlag og som ivaretar natur- og friluftsverdier i tilstrekkelig grad. FNF Troms ønsker å inkluderes i dette arbeidet.

FNF Troms vil nok en gang poengtere hvor viktig det er med et godt kunnskapsgrunnlag når en regional plan for vind- og vannkraftverk skal utarbeides. Fylkeskommunenes kartlegginger og verdivurderinger av friluftsområder er noe av det som må ligge i bunn, det samme må oversikten over inngrepsfrie naturområder. En kartlegging av biologisk mangfold i fylket må styrkes og ligge til grunn. Andre viktige tema som mangler god kartlegging i fylket, men som er særlig viktige når det kommer til plassering av vind- og vannkraftverk er landskap og kulturminner. Disse må prioriteres. Landskap er et av temaene som skal vurderes etter naturmangfoldloven og FNF Troms anbefaler at det settes i gang et arbeid med å kartlegge verdifulle landskap i Troms. Vi er positive til at det allerede er iverksatt prosjekter i Nordreisa og Lyngen knyttet til dette, og håper på en videre satsing som gjør at vi får kartlagt hele fylket. Også sti- og løypeplanene som vi anbefaler fylkeskommunene og kommunene å utarbeide, må ligge til grunn når vind- og vannkraftverk skal vurderes.

FNF Troms vil understreke at folkehelse også må inn i en eventuell regional plan for vind- og vannkraftverk. Inngrep i viktige friluftsområder kan føre til fysiske inngrep som reduserer ferdsel (ødeleggelse av stier m.m.) eller forringer naturopplevelsen (sår i landskapet, redusert vannførsel i fosser m.m.). Nærturområder og mye brukte utfartsområder er særlig viktig å ivareta. Inngrep i landskap (barndommens landskap, symbollandskap m.m.) som har stor verdi for folket i lokalmiljøet, eller tilreisende, kan bidra til forringet psykisk helse.

Andre momenter vi mener bør trekkes fram under *problemstillinger som skal tas opp i videre planlegging* er behovet for ny kraftutbygging. Behøver vi en storstilt vann- og vindkraftutbygging i Troms? FNF Troms vil påpeke at Norge har nok kraft, Nordland har 40 % kraftoverskudd, Troms har i normalår nok kraft og Norge er allerede i ferd med å oppfylle sine forpliktelser hva gjelder Fornybardirektivet og Grønne sertifikater. I tillegg kommer EUs energisparedirektiv som vil føre til et ytterligere kraftoverskudd i Norge. Vi er også spørrende til hvordan den nye fornybare energien er tenkt å erstatte ikke-fornybar energi, og ikke bare bli et ledd i lavere strømpriser og økt energiforbruk. FNF Troms vil oppfordre til at det i hovedsak satses på energisparing og energieffektivisering i Troms i tiden framover. Og i den grad ny fornybar energi skal bygges ut har vi tillit til at dette nå vil gjøres på en helhetlig og miljøvennlig måte, med et solid kunnskapsgrunnlag, som ikke går ut over verdifulle områder for natur, friluftsliv, biologisk mangfold og gode opplevelser for folk flest.

Oppsummering

FNF Troms anbefaler at:

- friluftslivets plass i forebyggende og helsefremmende arbeid styrkes vesentlig. De økonomiske virkemidlene er i dag ikke tilpasset målene om å øke andelen fysisk aktive og samtidig redusere sosiale ulikheter. Regional planstrategi gir en utmerket anledning til å sette større fokus på friluftslivets betydelige rolle i folkehelsearbeidet.
- ”helse i hver en plan” må komme tydeligere fram.
- det utarbeides en felles plan for fysisk aktivitet og naturopplevelser i Troms.
- det utarbeides regionale- og kommunale sti- og løypeplaner i Troms.
- folkehelse bør inngå i *regional transportplan for Troms* sine overordnede mål, og tiltak for gåing, sykling og kollektivtransport bør prioriteres.
- det utarbeides en regional plan for verdifulle landskap, friluftsområder og kulturminner som ligger til grunn for en helhetlig vurdering av blant annet kraftutbyggingen i fylket.
- en eventuell *regional plan for vind- og vannkraftverk* er avhengig av et solid kunnskapsgrunnlag for å kunne fungere etter hensikten, behovet for ny kraftutbygging bør utredes og tiltak innen energisparing og –effektivisering bør vektlegges tyngst i tiden fremover.

FNF Troms ønsker Troms fylkeskommune lykke til i arbeidet med å ferdigstille den regionale planstrategien.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
FRIFO